

Nr 132.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående tillstånd för två befattningshavare i civildepartementet att för rätt att åtnjuta ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring; given Stockholms slott den 1 mars 1918.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att kanslirådet i civildepartementet Carl Johan Carlberg och förste kanslisekreteraren i samma departement Niklas August Lindhult må för rätt till åtnjutande av med deras befattningar förenade ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring i nämnda departement, Carlberg under tiden från och med den 1 januari 1913 till och med den 31 december 1917 samt Lindhult från och med den 29 augusti 1913 till och med den 31 december 1917.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1
mars 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde härefter:

I en till Kungl. Maj:t ingiven framställning angående lönereglering för Kungl. Maj:ts kansli, avgiven av kommitterade för ämbets- och tjänstemän inom kansliet, hade kommitterade bland annat framhållit, att de amanuenser, som efter den nya löneregleringens ikraftträdande komme att befordras till ordinarie befattningar inom departementen och som under avsevärt lång tid där varit extra ordinarie tjänstemän, borde för åtnjutande av ålderstillägg få tillgodoräkna sig någon del av den tid, de i sistnämnda egenskap tjänstgjort. Liknande förmån borde enligt nämnda framställning beredas de amanuenser och kanslisekreterare, som på grund av Kungl. Maj:ts beslut uppehållit mera stadigvarande förordnanden såsom extra föredragande eller såsom vikarier å ordinarie tjänst.

1902 års lönerogleringskommitté, till vilken ifrågavarande framställning remitterades, yttrade i sitt betänkande den 15 februari 1917 angående reglering av löneförhållanden m. m. vid statsdepartementen (sid. 551) följande:

1902 års löne-
reglerings-
kommitté.

De i berörda framställning framhållna synpunkter kunde för visso med hänsyn till de i befodrings- och även andra avseenden ogynnsamma förhållanden, som under en lång tid varit rådande inom statsdepartementen, synas behjärtansvärda och därför till en viss grad förtjänta av beaktande. Emellertid kunde ej förnekas, att ett realiserande av ovanberörda önskemål skulle i olika avseenden kunna medföra konsekvenser, vilka kommittén ej kunde till deras räckvidd överskåda, och funne sig kommittén vid detta förhållande icke kunna förorda vad sålunda ifrågasatts.

I vissa departement tjänstgjorde för det dåvarande åtskilliga personer såsom extra befattningshavare (extra byråchef, extra kanslisekreterare och extra ordinarie aktuarie), till vilka befattningars uppehållande riksdagen på extra stat år efter år anvisat särskilda medel, motsvarande med vissa »pensionsavdrag» avlöningsförmånerna för ordinarie befattningshavare av samma grader. I fråga om rätt för de å dessa extra befattningar tjänstgörande att för avlöningsförhöjning genom ålderstillägg få tillgodoräkna sig viss tjänstgöringstid före de nya staternas ikraftträdande förelåge enligt kommitténs mening andra förhållanden än beträffande de i ovan berörda framställning omförmälda befattningshavare.

Rätt att för löneförhöjning tillgodoräkna sig tjänstgöring å dylik tjänst på extra stat hade hittills medgivits i ett flertal särskilda fall och i regel i samband med den extra tjänstens förvandling till ordinarie.

Kommittén funne ett dylikt medgivande för statsdepartementens vidkommande berättigat och förordade, att befattningshavare, som utnämnts att från och med de nya lönestaternas trädande i kraft innehava ordinarie tjänst i statsdepartement, måtte för erhållande av löneförhöjning tillgodoräknas den tid, varunder han omedelbart före nämnda ikraftträdande på grund av stadigvarande förordnande i departement bestritt tjänst av motsvarande lönegrad med av riksdagen å extra stat anvisad avlöning, kansliråd alltså extra byråchefstjänst och kanslisekreterare, förste eller andre, extra kanslisekreterartjänst samt aktuarie extra ordinarie aktuarietjänst.

I enlighet med berörda synpunkter angående tillgodoräknande av viss förutvarande tjänstgöring för åtnjutande av löneförhöjning godkände 1917 års riksdag vid antagandet av nya ordinarie avlöningsstater för de särskilda statsdepartementen, att tillämpas från och med år 1918, för åtnjutande av de i nämnda stater upptagna avlöningsförmåner vissa villkor och bestämmelser. I fråga om ålderstillägg stadgades sålunda, att befattningshavare, som utnämnts att från de nya staternas ikraftträdande eller från och med dag under år 1917 vara innehavare av ordinarie tjänst i statsdepartement, finge för erhållande av löneförhöjning tillgodoräknas den tid, varunder han omedelbart före tillträdet till befattningen på grund av stadigvarande förordnande i departementet bestritt tjänst

1917 års
riksdag.

av motsvarande lönegrad med av riksdagen å extra stat anvisad avlöning, kansliråd alltså extra byråchefstjänst och kanslisekreterare, förste eller andre, extra kanslisekreterartjänst samt aktuarie extra ordinarie aktuariefattning.

Utöver vad löne regleringskommittén föreslagit, stadgades därjämte, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, rätt för befattningshavare, vilken utnämnts att från de nya staternas ikraftträdande vara innehavare av andre kanslisekreterarfattning och förut varit anställd som amanuens i departementet, att under särskilda angivna förutsättningar för erhållande av löneförhöjning tillgodoräkna sig viss del av tiden för nämnda amanuens tjänstgöring.

Andra särskilda utskottet vid 1917 års riksdag, vilket, förutom Kungl. Maj:ts proposition till samma riksdag angående reglering av löneförhållanden m. m. vid statsdepartementen, förehade till behandling två likalydande motioner, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta, att samma rätt i fråga om ålderstilläggs åtnjutande, som i berörda proposition föreslagits skola tillerkännas extra kanslisekreterare, måtte tillerkännas jämväl de tillförordnade kanslisekreterarna, yttrade i sammanhang med att utskottet icke ansåg sig böra tillstyrka motionerna följande: »Därest särskilda förhållanden sådant föranleda, torde Kungl. Maj:t icke underlåta att underställa riksdagens prövning, i vad mån ett dylikt medgivande i ett eller annat fall skulle kunna vara av omständigheterna påkallat».

Inom civildepartementet finnas två befattningshavare, beträffande vilka sådana särskilda förhållanden synas föreligga, att de böra för erhållande av ålderstillägg få tillgodoräkna sig viss föregående tjänstgöring av annat slag än som i avlöningsvillkoren avses, nämligen kanslirådet Carl Johan Carlberg och förste kanslisekreteraren Niklas August Lindhult.

**Ålders-
tillägg åt
kanslirådet
Carlberg.**

Carlberg förordnades redan den 30 oktober 1903 att till nämnda års slut såsom byråchef handlägga ärenden, som röra elektriska anläggningar för belysning eller arbetsöverföring samt enskilda telefonanläggningar; och har Carlberg sedermera, till dess han utnämndes att från och med år 1918 vara kansliråd i civildepartementet, årligen erhållit förnyade förordnanden att såsom byråchef bereda och föredraga omförmälda ärenden jämte andra grupper av mål, som höra till civildepartementets handläggning.

Till en början erhöll Carlberg, som då var amanuens, utöver sitt arvode såsom sådan, ersättning från sjätte huvudtitelns anslag till extra

utgifter. Från och med år 1906 hava åter medel för ändamålet anvisats av riksdagen.

Vid sistnämnda års riksdag begärdes nämligen ett särskilt anslag till en föredragande för ärenden angående elektriska anläggningar m. m. I statsverkspropositionen meddelade departementschefen huvudsakligen följande:

Till följd av ärendenas ökning inom civildepartementet hade vissa grupper av ärenden frånskilts de byråer, till vilka de förut hört, och överlämnats till den under expeditionschefens direkta tillsyn stående femte byrån. Men då expeditionschefens övriga göromål icke medgåvo honom att, utom i undantagsfall, själv bereda eller föredraga ärenden, hade åliggandet därmed i stället överlämnats åt underordnade tjänstemän inom departementet. En fastare organisation av femte byrån vore emellertid i hög grad önskvärd.

Det vore likväl icke departementschefens avsikt att föreslå vidtagande av åtgärder för upprättande av ännu en ordinarie kanslirådsbefattning. Under dåvarande förhållanden syntes nämligen detta vara mindre lämpligt, när frågan om inrättande av en regeringsrätt med därav möjligen följande omorganisation av Kungl. Maj:ts kansli ännu vore svävande. Departementschefen inskränkte sig därför till att hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att på extra stat uppföra ett anslag att utgå till särskild föredragande av mål rörande elektriska anläggningar ävensom av andra av departementschefen anvisade ärenden.

Skulle vad sålunda åsyftats kunna genomföras, vore det departementschefens avsikt att, utom de ärenden, som redan hörde till den femte byrån, dit även överföra en del mål från tredje byrån, vilken för det dåvarande handlade mål rörande allmänna arbeten, hälsovården, sociala frågor, riksgränsen, lappar m. m. ävensom, med angiven inskränkning, försäkringsärenden. Redan den skiftande beskaffenheten av de till denna byrå hörande ärenden gjorde en annan fördelning önskvärd. Även vore antalet ärenden å byrån anmärkningsvärt stort. Ärenden rörande allmänna arbeten stode på grund av sin beskaffenhet och med hänsyn till de underordnade myndigheter, som handlade dem, i ett visst sammanhang med målen rörande elektriska anläggningar och syntes för den skull i främsta rummet komma i fråga till avskiljande från tredje och överlämnande till femte byrån.

Det vore jämväl att märka, att ett icke obetydligt, ehuru icke i siffror mätbart arbete sedan gammalt ålåde femte byrån, i det att byråns tjänstepersonal tillhandaginge departementschefen och expeditionschefen med allehanda utredningar och uppdrag, särskilt sådana av mer tillfällig och brådskande beskaffenhet. Slutligen krävde de elektriska målen i allmänhet ganska betydande tid. Den ifrågasatta befattningen komme således att bereda sin innehavare full sysselsättning.

Den särskilda ersättning, som borde utgå till omförmälde föredragande, hade departementschefen ansett icke böra bestämmas lägre än till 2,500 kronor.

Önskvärheten därav att den ifrågasatta anordningen redan år 1906 kunde tillämpas syntes nödvändigögra, att anslag därför redan för sistnämnda år bleve tillgängligt.

Kungl. Maj:t föreslog i enlighet härmed riksdagen att såsom gottgörelse till en särskild föredragande inom civildepartementet av ärenden

rörande elektriska anläggningar ävensom vissa andra mål, efter därom av departementschefen meddelad bestämmelse, på extra stat för år 1907 till Kungl. Maj:ts förfogande anvisa ett belopp av 5,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta av detta belopp förskottsvis under år 1906 av tillgängliga medel utanordna 2,500 kronor.

Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit bifölls av riksdagen.

Anslag å 2,500 kronor såsom gottgörelse till en särskild föredragande inom civildepartementet av ärenden rörande elektriska anläggningar m. m. anvisades även av 1907 års riksdag för år 1908.

Vid 1908 års riksdag gjordes i statsverkspropositionen framställning om förhöjning av gottgörelsen till förenämnda särskilda föredragande.

Det erinrades i sådant hänseende av vederbörande departementschef, att de mål och ärenden, som anförtratts åt bemälda föredragande och vilka handlades å civildepartementets s. k. femte byrå, vore, förutom ärenden rörande elektriska anläggningar, mål rörande allmänna arbeten, Trollhätte kanal- och vattenverk, järnvägstaxor, bolagsordningar för järnvägsaktiebolag samt kammarrättens revisionsanmärkningar mot järnvägsstyrelsen. Därjämte behandlades å denna byrå åtskilliga ärenden rörande regeringen, förordnanden inom departementet m. m.

Ifrågavarande ärenden, av vilka en del vore synnerligen tidsödande, hade, såsom för övrigt arbetet inom departementet i dess helhet, visat tendens till ständig ökning.

Det arbete, som krävdes av den särskilda föredraganden, vore dåmera också fullt jämförligt med en byråchefs. Det syntes för den skull, som skulle den därför bestämda särskilda gottgörelsen vara väl ringa och en ökning i det årliga anslaget av 500 kronor få anses vara väl motiverad.

Därest Kungl. Maj:t och riksdagen skulle komma att för år 1908 bevilja ett extra lönetillägg för åtskilliga ämbets- och tjänstemän, syntes billigt, att ifrågavarande föredragande jämväl bereddes förbättring i sina avlöningsförmåner för år 1908.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att såsom gottgörelse till en särskild föredragande inom civildepartementet av ärenden rörande elektriska anläggningar ävensom vissa andra mål, efter därom av departementschefen meddelad bestämmelse, på extra stat för år 1909 till Kungl. Maj:ts förfogande anvisa ett belopp av 3,500 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta av detta belopp förskottsvis under år 1908 av tillgängliga medel utanordna 500 kronor.

Riksdagen, som fann den föreslagna ökningen av ifrågavarande anslag vara av behovet påkallad, biföll framställningen.

Härefter anvisade 1909 års riksdag som gottgörelse till den extra föredraganden för år 1910 ett belopp av 3,000 kronor.

I statsverkspropositionen till 1910 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för avlöande av en extra föredragande inom civildeparte-

mentet på extra stat för år 1911 anvisa ett belopp av 7,000 kronor, därav 2,500 kronor skulle anses utgöra tjänstgöringspenningar.

I detta ämne anförde vederbörande departementschef uti propositionen bifogat statsrådsprotokoll, bland annat, följande:

Utöver de av riksdagen under föregående år till en särskild föredragande för elektriska anläggningar m. m. anvisade belopp hade denne föredragande, en amanuens i departementet, uppburit amanuensarvode, 2,000 kronor.

Det arbete, som krävdes av den särskilda föredraganden, hade blivit fullt jämförligt med byråchefs. Han nödgades därjämte i mycket utsträckt omfattning stå allmänheten till tjänst i och för anskaffande av fullständig utredning i ärendena rörande elektriska anläggningar och därvid föra en tidsödande skriftväxling. Alla skäl syntes departementschefen därför tala för att honom bereddades avlöningsförmåner, som ej allt för mycket understeg byråchefs.

Den såsom föredragande förordnade tjänstemannen hade dåmera utnämnts till kanslisekreterare i departementet. Då det emellertid icke vore möjligt att jämte chefskapet å femte byrån uppehålla kanslisekreterartjänsten, måste annan förordnas att bestrida denna tjänst. På grund av den stadigvarande beskaffenheten av detta förordnande och med hänsyn jämväl till tiden för den avsedda tjänstemannens tjänstgöring i departementet, över 10 år, syntes skäligt, att denne finge uppbära samtliga de med kanslisekreterartjänsten förenade löneförmåner.

Med anledning därav borde såsom arvode åt den extra föredraganden begäras ett belopp, motsvarande vad som sammanlagt borde tillkomma honom i avlöning. Under förutsättning att provisorisk löne reglering för statsdepartementen genomfördes för år 1911, syntes beloppet skäligen kunna bestämmas till 7,000 kronor, därav 2,500 kronor borde räknas såsom tjänstgöringspenningar.

Vad anginge förhållandena under år 1910, ansågs ifrågavarande föredragande böra få behålla lönen, 2,500 kronor, såsom kanslisekreterare och därjämte uppbära den av riksdagen särskilt anvisade ersättningen. Fyllnad i avlöningen åt vikarien å kanslisekreterartjänsten kunde för år 1910 anvisas från sjätte huvudtitelns allmänna besparingar.

Kungl. Maj:ts förenämnda förslag bifölls av riksdagen.

Anslag å samma belopp till den särskilda föredraganden har sedermera av riksdagen anvisats till och med år 1917. Förutom detta anslag har Carlberg från och med år 1915 uppburit första ålderstillägget å den till hans kanslisekreterartjänst hörande lönen eller alltså tillhoppa 7,500 kronor.

Såsom förut omförmälts framhöll vederbörande departementschef redan i statsverkspropositionen till 1908 års riksdag, att det arbete, som krävdes av den särskilda föredraganden, dåmera vore fullt jämnställt med en byråchefs. Arbetet har därefter åtskilligt ökats, särskilt sedan från och med år 1913 till handläggning av den särskilda föredraganden hänvisats jämväl sociala ärenden och ärenden rörande den allmänna pensionsförsäkringen. Till följd av anhopningen av ärenden å ifrågavarande byrå har under åren 1916 och 1917 den anordningen måst vidtagas, att

Departements-
chefen.

ärenden angående elektriska anläggningar i regel handlagts av kansli-sekreteraren å byrån.

Följande sammanställning utvisar ärendenas ungefärliga fördelning inom civildepartementets byråer under de sista fem åren:

	1:a byrån.	2:a byrån.	3:e byrån.	4:e byrån.	5:e byrån.
1913.....	425	721	695	707	840
1914.....	494	1,119	643	626	862
1915.....	1,230	703	639	833	790
1916.....	1,210	704	593	780	934
1917.....	605	1,033	750	821	1,211

Av sammanställningen framgår, att ärendena å femte byrån eller den, som Carlberg förestått, fullt uppgått till samma antal, som i medeltal belöper på departementets andra byråer. Därtill kommer, att arbetet å femte byrån så till vida är särskilt betungande, som på denna byrå handläggas ärenden av ganska olika beskaffenhet. Till femte byrån höra nämligen ärenden rörande elektriska anläggningar, allmänna arbeten och bolagsordningar för järnvägsaktiebolag, ärenden som höra till vattenfallsstyrelsens ämbetsutövning, sociala ärenden, ärenden angående den allmänna pensionsförsäkringen samt ärenden angående automobiler, eldfarliga oljor, sprängämnen och lufttrafik. Ehuru Carlbergs avlöning även under de sista fem åren något understigit det belopp, som utgått till innehavare av extra byråchefstjänst, torde det arbete, Carlberg fullgjort under nämnda fem år, fullt hava motsvarat det, som ålegat övriga byråchefer inom departementet. Och enär, enligt de av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda villkor och bestämmelser för åtnjutande av avlöningsförmåner enligt statsdepartementens från och med år 1918 gällande avlöningsstater, befattningshavare, som utnämnts att från de nya staternas ikraftträdande vara innehavare av kanslirådstjänst i statsdepartement, må för erhållande av löneförhöjning tillgodoräknas den tid, varunder han omedelbart före tillträdet till befattningen på grund av stadigvarande förordnande i departementet bestritt extra byråchefstjänst, synes Carlberg böra komma i åtnjutande av samma förmån. Ett särskilt skäl härför torde vara den långa tid eller mer än 14 år, som Carlberg tjänstgjort såsom särskild föredragande inom civildepartementet. Under de sista fem åren har Carlberg icke åtnjutit tjänstledighet av annan anledning än för fullgörande av offentligt uppdrag.

Förste kanslisekreteraren Lindhult förordnades den 29 augusti 1913 att bestrida Carlbergs kanslisekreterartjänst, sedan den tjänsteman, som ditintills uppehållit sistnämnda tjänst, utnämnts till ordinarie kanslisekreterare; och har Lindhult sedan utan avbrott bestritt Carlbergs kanslisekreterarbefattning, till dess Lindhult utnämndes att från och med år 1918 vara förste kanslisekreterare i civildepartementet.

Ålders-
tillägg åt
förste
kanslisekre-
teraren
Lindhult.

Vid bedömande av frågan om ålderstillägg åt Lindhult torde man böra taga hänsyn till, att Lindhults förordnande såsom tillförordnad kanslisekreterare icke hade sin orsak däri, att den ordinarie innehavaren av kanslisekreterarbefattningen hade ledighet för sjukdom eller för fullgörande av kommittéuppdrag eller av annan liknande anledning, utan berodde på, att arbetet inom civildepartementet under de senare åren ständigt ökats. För att tillgodose det till följd härav förefintliga behovet av förstärkta arbetskrafter kunde dock, på grund av det väckta förslaget angående omorganisation av statsdepartementen, icke lämpligen beviljas anslag till nya ordinarie tjänster utan endast medel till extra befattningshavare. I enlighet härmed inrättades inom civildepartementet, bland annat, den befattning såsom särskild föredragande, vilken innehades av Carlberg. Av den lämnade redogörelsen för tillkomsten av denna befattning framgår, att ett stadigvarande behov av en ny byrå inom civildepartementet får anses vara ådagalagt åtminstone år 1910. Under sådana förhållanden synes Lindhult — vilken allt sedan den 29 augusti 1913 bestritt Carlbergs kanslisekreterartjänst och som därunder uppburit samtliga med denna tjänst förenade avlöningsförmåner, efter det frågan härom, på sätt förut omförmälts, underställts prövning av 1910 års riksdag — böra i fråga om rätten till åtnjutande av ålderstillägg vara att likställa med de extra kanslisekreterare, vilkas avlöning blivit av riksdagen bestämd och som berättigats att vid utnämning till förste eller andre kanslisekreterare tillgodoräknas tjänstgöring såsom extra kanslisekreterare för åtnjutande av ålderstillägg. Alltsedan Lindhult i augusti 1913 erhållit förordnande såsom kanslisekreterare, har han icke åtnjutit tjänstledighet.

Departements-
chefen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att kanslirådet i civildepartementet Carl Johan Carlberg och förste kanslisekreteraren i samma departement Niklas August Lindhult må för rätt till åtnjutande av med deras befattningar förenade ålderstillägg till-

godoräkna sig föregående tjänstgöring i nämnda departement, Carlberg under tiden från och med den 1 januari 1913 till och med den 31 december 1917 samt Lindhult från och med den 29 augusti 1913 till och med den 31 december 1917.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.
